

Eyni ədəbi mətnlərin müxtəlif bəstəkarların romans yaradıcılığında təzahürü

Ağayeva Çinarə (BMA)

Fakultə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: musiqi tarixi

Kurs: II

Elmi rəhbər: professor, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, əməkdar müəllim Ülviyyə İmanova

Eyni ədəbi mətnlər müxtəlif dövrlərdə və ölkələrdə yaşamış bəstəkarların yeni əsərlərinin yaranmasında ilham mənbəyi olmuşdur. Bunlara nümunə olaraq musiqili səhnə əsərləri, proqramlı simfonik əsərlər, vokal instrumental və instrumental əsərlərin adını çəkməyə bilərik. Eyni bir mövzu hər zaman müxtəlif bəstəkarların diqqət mərkəzində olub və həmişə də olacaq. Yalnız Azərbaycan musiqisində deyil, türk dünyasında və ümumiyyətlə, dünya musiqisində eyni mövzuya müraciət edən bəstəkarlara rast gəlirik. “Leyli və Məcnun”, “Koroğlu”, “Romeo və Cülyetta”, “Faust” və s. kimi əsərlər buna nümunədir.

Bizim tədqiqat işimiz eyni ədəbi mətnlərin müxtəlif bəstəkarların romans yaradıcılığında təzahür etməsinə həsr olunmuşdur. Eyni məntlərin müxtəlif dövr bəstəkarların yaradıcılıq axtarışlarında yer alması dedikdə, bu, tədqiqat baxımından olduqca maraqlıdır. Çünki eyni mətn müxtəlif musiqi versiyalarının ərsəyə gəlməsinə səbəb olur. Burada tam təkrardan bəhs etmək qeyri-mümkündür. Ona görə də, hər bir bəstəkarın fərdi yanaşmasından geniş şəkildə söz açmaq

olar. Həmçinin bəstəkarların fərdi yanaşmasına onların yaşayıb - yaratdığı tarixi dövrün istər yaradıcılıq baxımından, istərsə də, ictimai-siyasi cəhətdən təsiri danılmazdır. A.V.Lunaçarskinin qeyd etdiyi kimi, əsərlərin yarandığı tarixə sosialoji prizmadan yanaşılmalıdır. Məhz bu mürəkkəb kəsişmə nöqtəsindən edilən təhlil həmin bəstəkarın və onun əsərinin əhəmiyyətini, musiqinin ümumi inkişafındakı yerini tam başa düşməyə açar ola bilər.

Eyni ədəbi mətnlərin müxtəlif bəstəkarların romans yaradıcılığında təzahürü adlı tədqiqat işimizdə A.S.Puşkin şeirləri əsasında yaranmış, məşhur bəstəkarların daha çox ifa olunan vokal əsərləri yer alır. Məqsədımız təhlil etdiyimiz romanslarda hər bir bəstəkarın özünəməxsus ifadə üslubunu, yanaşma tərzini və onların oxşar və fərqli xüsusiyyətlərini göstərərək vahid elmi iş daxilində toplamaqdır.

Dissertasiya işimizin ilk hissəsində A.Puşkin mətnləri əsasında Azərbaycan və rus bəstəkarlarının musiqili səhnə əsərləri, vokal instrumental və instrumental əsərlərindən söz açmışıq. A.S.Puşkinin anadan olmasının 200 illiyi ilə əlaqədar çoxsaylı əsərlərin yaranması üçün əlverişli şərait yaranmışdı. Bu əsərlərin sırasında həmçinin azərbaycanlı bəstəkarların da yazıb yaratdıqları var. Rus musiqisinin ilk klassik bəstəkarı olan M.İ.Qlinkanın yaradıcılığından başlayaraq, iyirminci əsrin görkəmli bəstəkarlarının adları və əsərləri burada öz əksini tapır.

Tədqiqat işimizin ikinci hissəsində isə eyni mətnlər əsasında müxtəlif bəstəkarların kamera vokal əsərləri müqayisəli şəkildə təhlil olunur.